

Lämplighetsprövning

Grund för lämplighetsprövningen

Vissa personuppgifter är till sin natur särskilt känsliga och har därför ett starkare skydd. De kallas för känsliga personuppgifter¹. Det är som huvudregel förbjudet att behandla känsliga personuppgifter. Det finns vissa undantag från förbudet att behandla känsliga personuppgifter i dataskyddsförordningen, men behandlingen måste alltid ske restriktivt och med höga krav på organisatoriska och tekniska säkerhetsåtgärder.

De möjligheter som finns att behandla känsliga personuppgifter för forskningsändamål som ges i forskningsdatalagen och etikprövningslagen är inte tillämpliga inom utbildning på grundnivå eller på avancerad nivå eftersom detta inte räknas som forskning².

Av prop. 2007/08:44 Vissa etikprövningsfrågor m.m. framgår också att "regeringen menar att det inte är rimligt att förvänta sig att studenter som genomgår utbildning på grundnivå eller på avancerad nivå med säkerhet har hunnit tillägna sig kunskaper och insikter i den omfattning som krävs för att säkerställa skydd för de personer som medverkar i forskning. Studenterna bör därför inte åläggas det ansvar som det innebär att bedriva verksamhet där människor medverkar och där det finns risk att skada dessa människor fysiskt, psykiskt eller integritetsmässigt".

Det åligger därför ett stort ansvar på respektive handledare, i samråd med kursansvarig och examinator, att vägleda och möjliggöra för studenter att hantera känsliga personuppgifter i studentarbeten.

Hantering vid FHS

Om studentarbeten vid Försvarshögskolan innefattar behandling av känsliga personuppgifter eller uppgifter om brott måste utöver de regler som gäller för känsliga personuppgifter i dataskyddsförordningen (GDPR) en lämplighetsprövning genomföras. Den liknar den etiska prövning av forskningsstudier som görs av Etikprövningsmyndigheten.

Lämplighetsprövningen genomförs av den studerande och bedöms av handledare i samråd med kursansvarig och examinator.

Utgångspunkter för lämplighetsprövningen

De fyra forskningsetiska principerna; samtycke, information, konfidentialitet och nyttjande, ligger till grund för lämplighetsprövningen, i enlighet med:

Samtycke

- Samtycke skall inhämtas från deltagarna i undersökningen.
- Samtycket ska vara frivilligt, uttryckligt och preciserat till det specifika studentarbetet.
- Studentarbeten vid FHS som rör informanter under 18 år kan kräva målsmans tillstånd/samtycke. Om arbetet rör informanter under 18 år, kontakta handledaren för vidare bedömning.

¹ Känsliga personuppgifter är uppgifter om etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa, en persons sexualliv eller sexuella läggning, genetiska uppgifter eller biometriska uppgifter som används för att entydigt identifiera en person (se Integritetsskyddsmyndighetens hemsida för en närmre beskrivning av dessa särskilda kategorier av personuppgifter).

² Om studentarbetet är del av ett befintligt forskningsprojekt omfattas studentarbetet sannolikt inte av denna skrift.

- Ett samtycke får när som helst tas tillbaka med omedelbar verkan. De data som har hämtats in dessförinnan får dock användas i undersökningen.

Information

- Ett samtycke gäller bara om undersökningsdeltagarna fått information om vilka villkor som gäller för deras deltagande i undersökningen relaterat till: den övergripande planen för undersökningen, syftet med undersökningen, de metoder som kommer att användas, de följder och risker som undersökningen kan medföra, samt att Försvarshögskolan är forskningshuvudman.
- Undersökningsdeltagarna ska upplysas om att deltagandet är frivilligt och att de har rätt att när som helst avbryta sin medverkan utan att detta medför negativa följder för dem.
- I sitt beslut att delta eller avbryta sin medverkan får inte undersökningsdeltagarna utsättas för otillbörlig påtryckning eller påverkan.

Konfidentialitet

- Alla uppgifter om identifierbara personer skall antecknas, lagras och avrapporteras på ett sådant sätt att enskilda människor ej kan identifieras av utomstående. I synnerhet gäller detta uppgifter som kan uppfattas vara etiskt känsliga. Detta innebär att det skall vara praktiskt omöjligt för utomstående att komma åt uppgifterna.

Nyttjande

- Uppgifter om enskilda, insamlade för ändamålet, får inte användas eller utlånas för annat bruk eller andra syften.

Genomförande av lämplighetsprövningen

Lämplighetsprövningen genomförs genom att:

1. Studenten skriftligen och kortfattat anger hur krav relaterat till samtycke, information, konfidentialitet och nyttjande beaktas i studentarbetet, vilka följder och risker som studentarbetet kan medföra, samt vilka skyddsåtgärder som används vid insamling, bearbetning och lagring av data för att skydda informationen.
2. Studenten lämnar över underlaget till handledaren, som i samråd med kursansvarig och examinator, kontrollerar om det är nödvändigt att känsliga personuppgifter behandlas inom ramen för studentarbetet, och om så är fallet, om kraven uppfylls.
3. Om handledaren, i samråd med kursansvarig och examinator, bedömer att det är nödvändigt att känsliga personuppgifter behandlas i studentarbetet, och att studentarbetet uppfyller de etiska kraven för behandling av känsliga personuppgifter, kan det anses lämpligt att studenten genomför studentarbetet.